

Javne politike

Instrumenti i akteri

Policy ciklus (razvoj, sporovođenje, vrednovanje)

Evaluacija

Procjena rezultata
Nastavljanje,
Mijenjanje,
Ukidanje

Implementacija

Djelotvorna
Primjena
Adminstracija
Koordinacija
Monitoring

Policy
ciklus

Programiranje

Definisanje prioriternih
problema i glavnih ciljeva politike

Identifikacija - kreiranje

Identifikacija različitih opcija
Procjena uticaja opcija
Izrada instrumenata – propisa
Procjena uticaja propisa

Djelotvornost;
Efikasnost;
Pravednost;

Izvodljivost/Sprovodljivost;
Fleksibilnost/Mogućnost
unapređivanja

Formulacija – Usvajanje
LEGITIMISANJE

Donošenje političke odluke,
Promovisanje prihvaćene politike

Intrumenti javnih politika

- **Strategije, mjere i resursi koje vlada koristi radi ostvarivanja definisanih ciljeva**
- **Podsticaji i kazne – štap i šargarepa**
- Regulatorni – zakoni, propisi, uslovi, planovi, dozvole, zabrane...
- Direktna aktivnost - pružanje javnih usluga, delegiranje...
- Novac - oporezivanje i javna potrošnja, finansiranje programa,
- Obrazovanje, informisanje, promovisanje i uvjeravanje
- Tržište

Karakteristike instrumenata

- Obavezujući
- Mješoviti
- Dobrovoljni

Kriterijumi za instrumente

- Relevantnost – da li treba koristiti baš taj instrument za tu policy,
- Efektivnost – da li će taj instrument postići rezultat,
- Efikasnost – kakav je odnos troškova i koristi,
- Pravednost – da li su troškovi pravedno raspoređeni,
- Primjenjivost - može li se instrument primijeniti,
- Prikladnost
- Politička prihvatljivost
- Rodna ravnopravnost...

Primjer:

Koje instrumente koristiti?

Politika bezbjednosti u drumskom saobraćaju

- Problem: Previše stradalih u saobraćajnim nesrećama
- Cilj: Smanjiti broj stradalih
- Obavezujući instrumenti:
 - Zakon o bezbjednosti saobraćaja na putevima
 - Obaveza vezivanja pojasa
 - Ograničenje brzine, granice alkohola u krvi
 - Kazne za prekršaje
- Mješoviti:
 - Subvencije za kupovinu novih automobila
 - Preventivne policijske akcije
- Dobrovoljni:
 - Informativne kampanje

Zadatak

- Dati primjere i objasniti upotrebu različitih instrumenata u sljedećim javnim politikama:
 1. Smanjenje oboljevanja stanovništva uzrokovanog duvanskim dimom
 2. Povećanje poreskih prihoda države
 3. Prevencija i borba protiv korupcije u javnoj upravi

Akteri javnih politika - *Policy stakeholders*

- Svi oni koji utiču na javne politike i na koje javne politike utiču
 - Što više aktera javnih politika u društvu to je društvo demokratskije
- Državni, odnosno formalni akteri
 - Suverenost, moć represije, formalno odlučivanje, procedure, sporost, rigidnost
- Nedržavni, odnosno neformalni akteri
 - Društveni, na osnovu prava participacije, na osnovu interesa,
 - Pojedinci – građani, birači, interesne grupe, mediji, NVO, univerziteti, think-tank, partije
- Interesne grupe:
 - Biznis, tržište, privreda...
 - Civilno društvo – sindikati, NVO
- Javno mnjenje
- Međunarodni činioci:
 - Međuvladine organizacije
 - Međunarodne nevladine organizacije
- Ciljne grupe javnih politika – česti akteri javnih politika
- Kreatori javnih politika (*policymakers*) – donosioci odluka

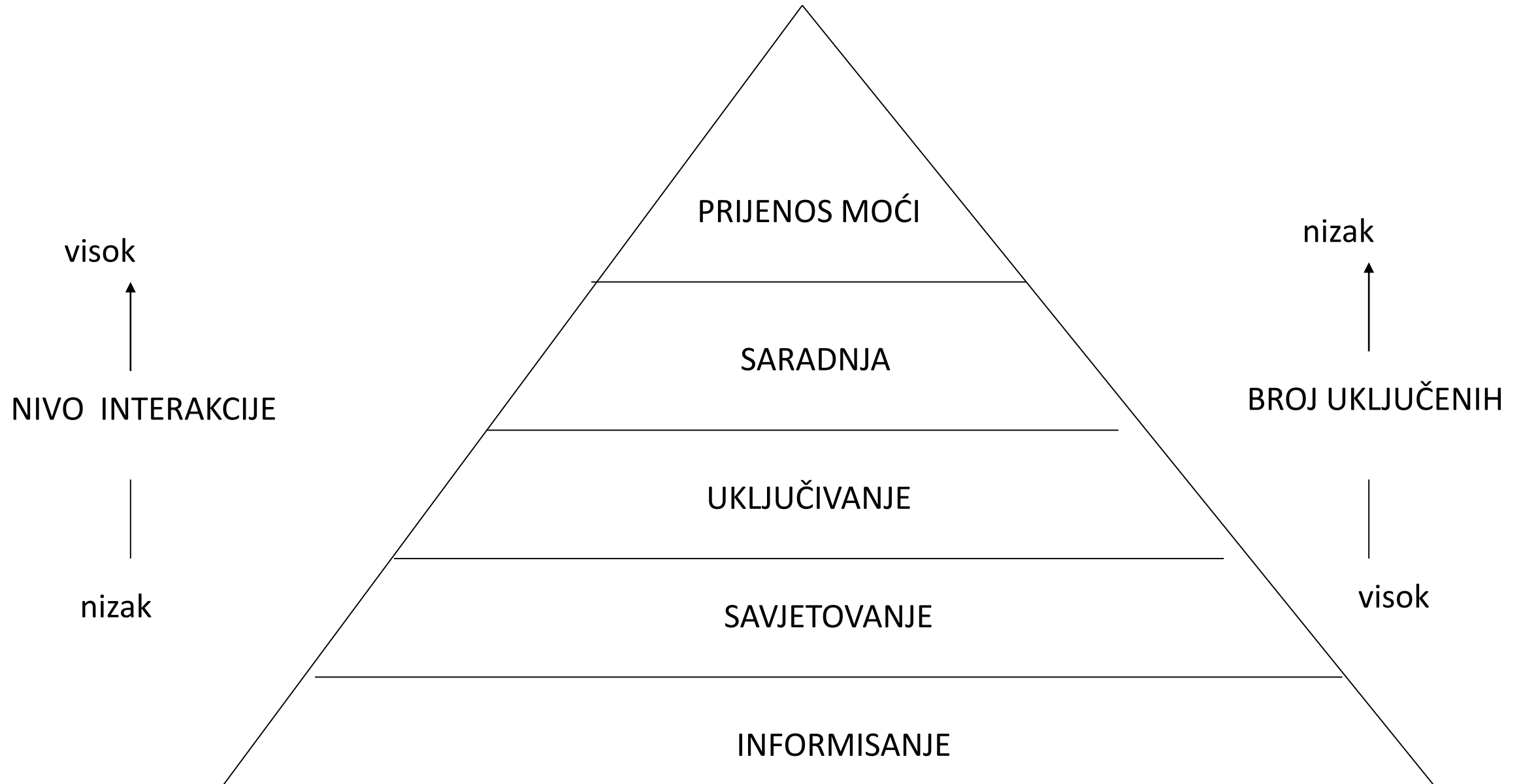
Akteri i policy analiza

- Oni koji donose odluke
- Oni koji sprovode odluke
- Analitičari
- Interesne grupe
- Dinamični i konfliktni **odnos moći**
- Prisutnost raznovrsnih, često **prikrivenih političkih interesa**
- Unutrašnja i vanjska (**prekogranična**) pozicija
- Važnost **uključivanja stavova raznih aktera** u analizu
- Izazov **komunikacije**

Identifikacija aktera

- Oni koji su neophodni za realizaciju ciljeva,
 - Oni na koje ciljevi imaju direktan uticaj,
 - Oni koji će najvjerojatnije imati negativan odnos prema ciljevima,
 - Oni koji utiču na javno mnjenje o ciljevima i sadržaju javne politike,
-
- Neki se direktno uključuju, neki se konsultuju

Nivou učešća aktera/javnosti

Konsultacije sa zainteresovanim stranama

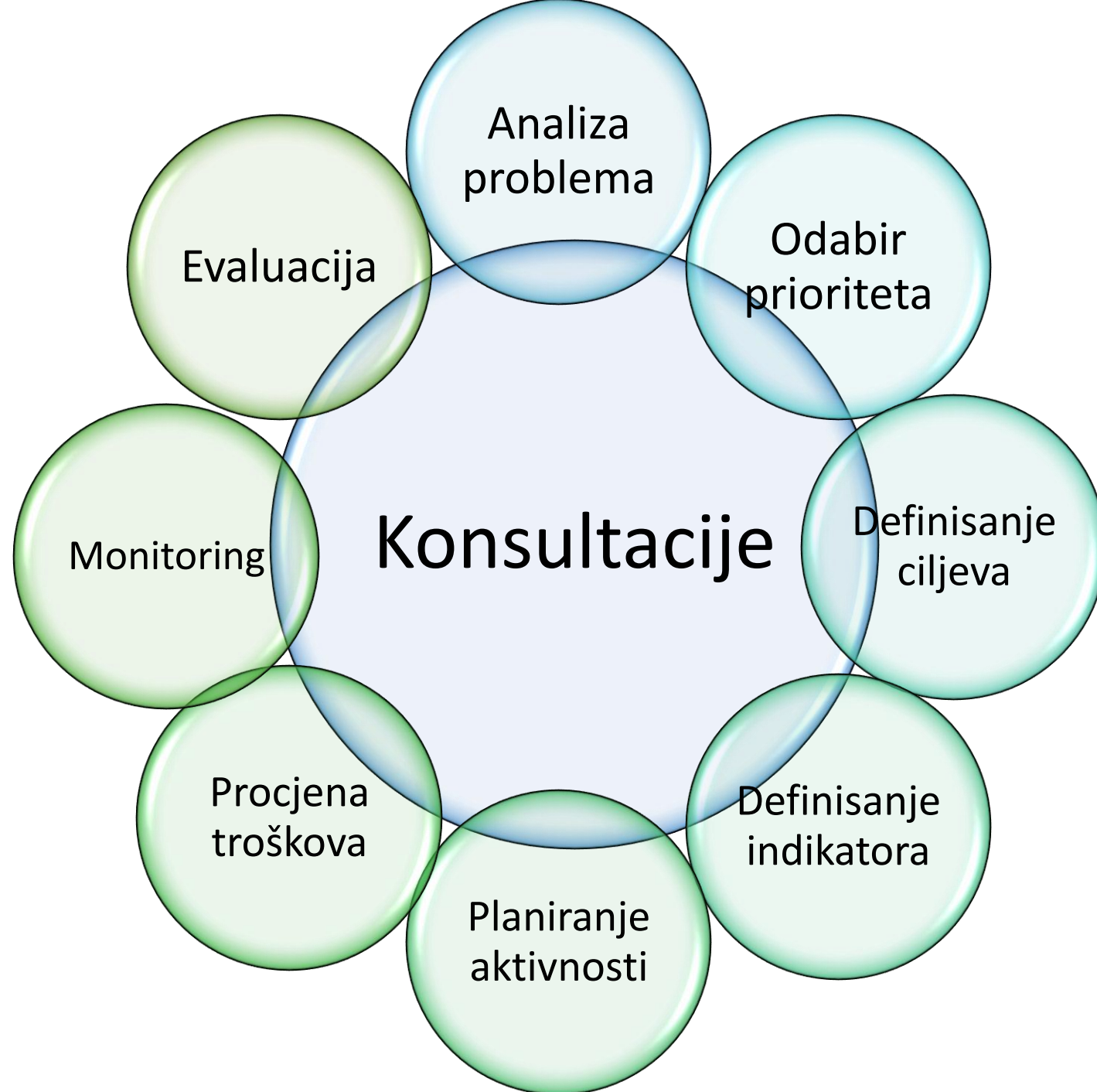
- Informisanje
 - Da se olakša razumijevanje procesa
 - Medijske kampanje, informativni materijali na internetu...
- Konsultovanje
 - Da se dobije povratna informacija
 - Stručne i javne rasprave, okrugli stolovi, fokus grupe, ankete...
- Uključivanje
 - Da se radi direktno sa njima
 - Stručne i javne rasprave, okrugli stolovi, fokus grupe, ankete...
- Saradnja
 - Da se ostvari partnertstvo
 - Radne grupe, prikupljanje pisanih izvještaja...
- Prijenos moći
 - Da se prepusti konačna odluka zainteresovanim stranama
 - Radne grupe, parlamentarni odbori, ekonomsko-socijalni savjeti, referendumi

Benefiti konsultacija

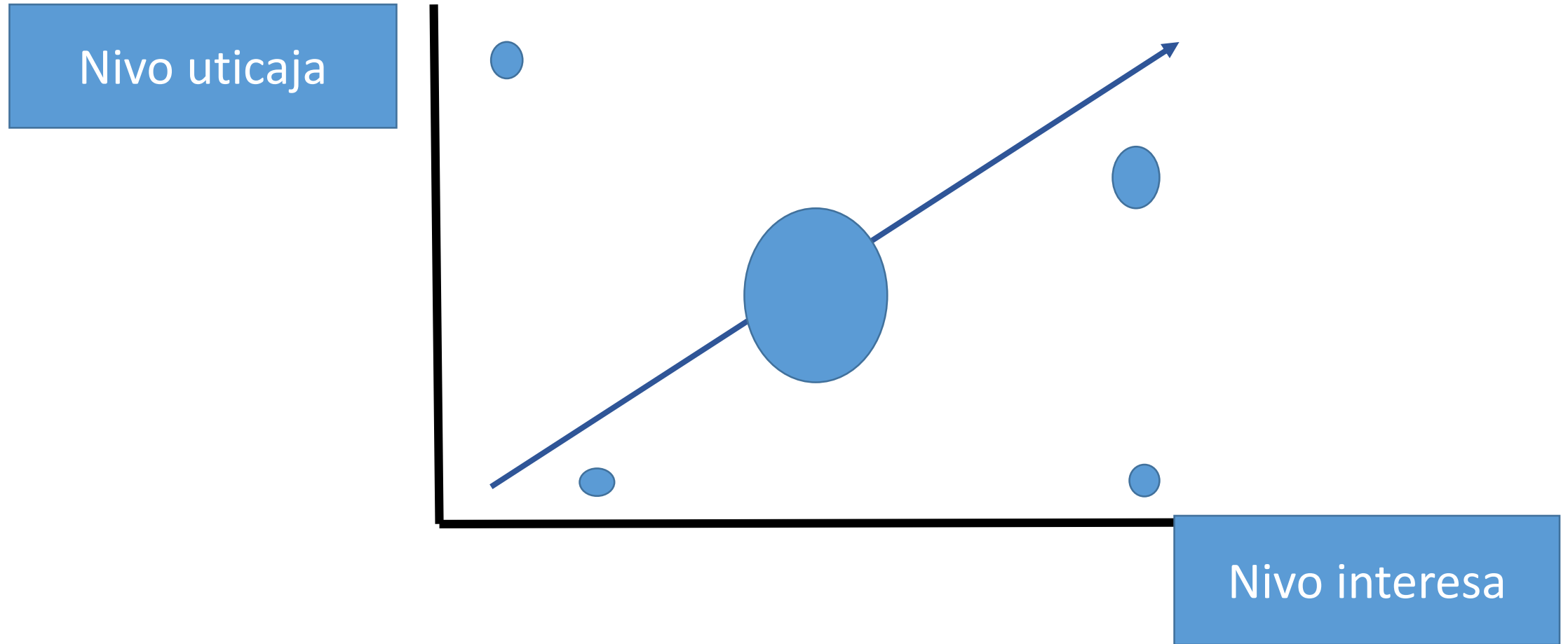
- Zakonska obaveza
- Prikupljanje podataka, ideja i mišljanja
- Transparentnost
- Efikasnije usvajanje javne politike
- Legitimitet i podrška javnoj politici
- Prevencija negativnih informacija u medijima
- Razvoj demokratske kulture...

Konsultacije

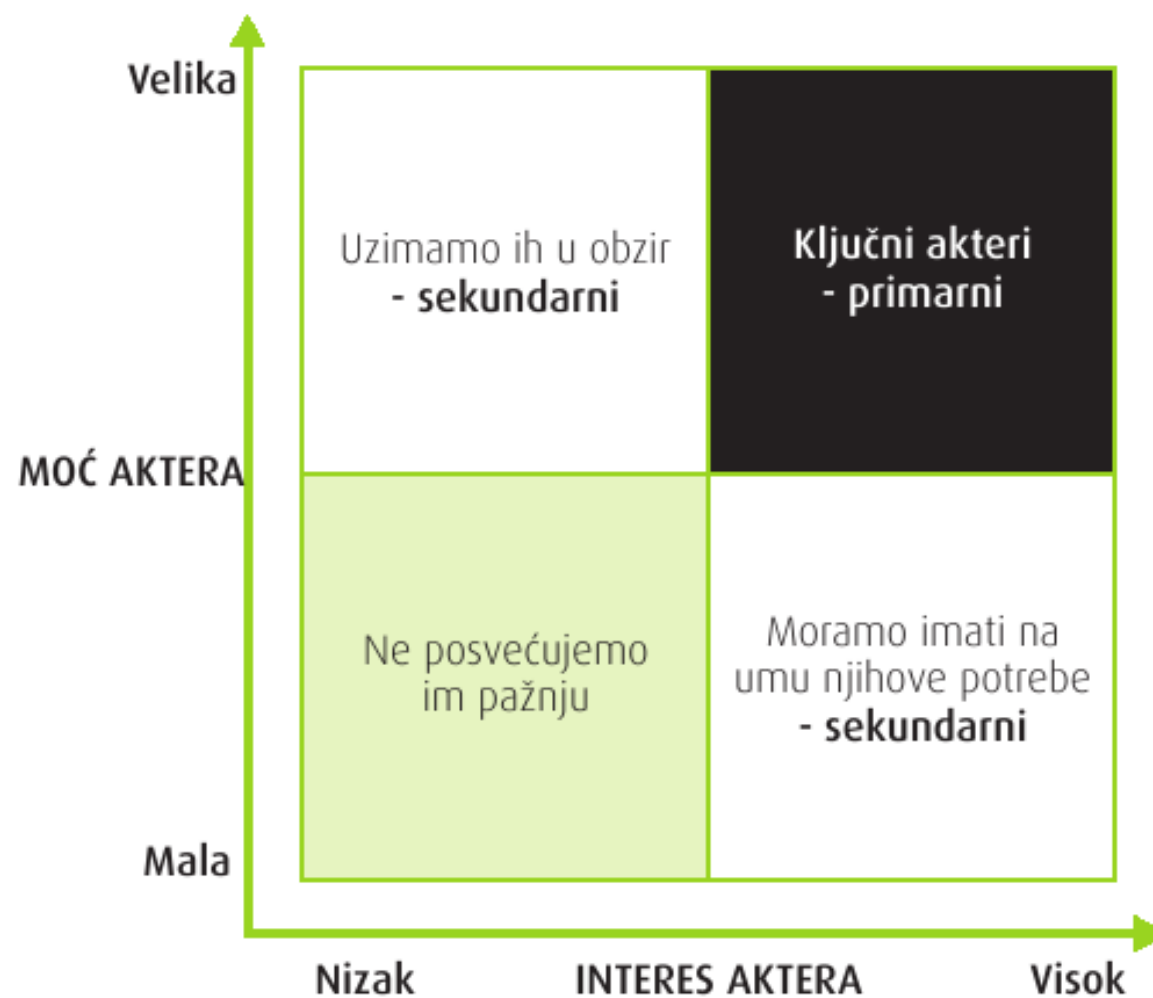
- Preduslovi za uspjeh:
 - Sprovedena analiza aktera,
 - Definisani ciljevi konsultacija
 - Obezbijeđena sredstva za konsultativni proces
 - Transparentno organizovan proces vođen principom saradnje
 - Adekvatne metode i alati (vrijeme, prostor, primjerenost ciljnim grupama...)
 - Obezbijeđena povratna informacija konsultovanim akterima
- Proces konsultacija bi trebalo da bude integrisan u cijeli tok procesa kreiranja javne politike
- OECD/SIGMA: PAR Toolkit

Odnosi među akterima

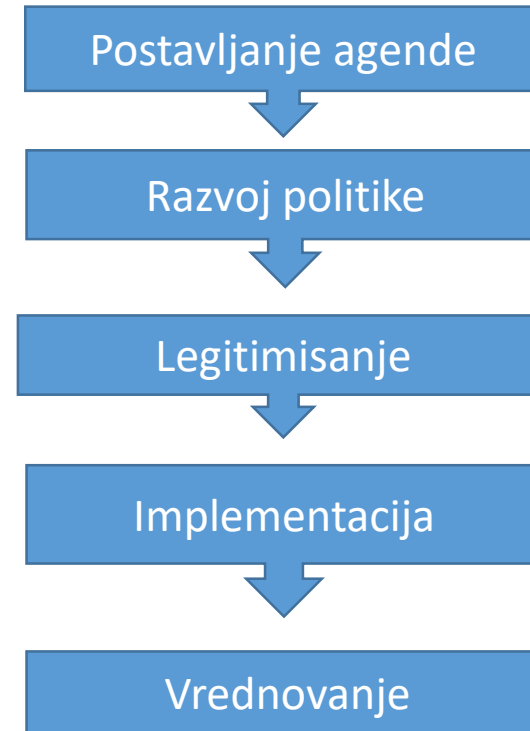
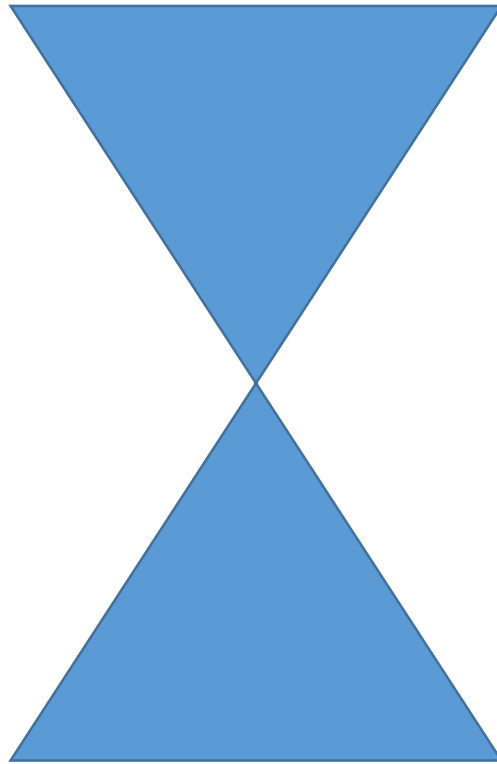

Prepoznavanje ključnih aktera

Akteri i proces razvoja politika

- Pješčani sat

Akteri i faze policy ciklusa

Odlučivanje o dnevnom redu -----

- Veliki broj aktera

Razvoj politike -----

- Smanjuje se broj aktera, raste važnost stručnjaka

Legitimisanje -----

- Prvenstveno formalni akteri, ali i mediji

Implementacija -----

- Definisani nosioci - administracija, ali i partneri iz civilnog društva

Vrednovanje -----

- Raste broj aktera – javna i politička rasprava

Birokratija kao policy akter

- Weber:
 - Društvena podjela rada
 - Zvanično definisana pravila i oblasti rada
 - Hijerarhija, Pisani trag
 - Stručna obuka osoblja
 - Puno radno vrijeme
- Javna dobra
 - Nedjeljiva i neekskluzivna
- Parkinsonovi zakoni:
 - Svaki posao se produžava do isteka posljednjeg roka
 - Rad se uvećava kako bi ispunio vrijeme na raspolaganju za njegovo dovršenje
 - Broj ljudi u svakoj grupi teži umnožavanju, bez obzira na količinu posla koji valja obaviti
 - Uz dovoljno vremena, na svaki posao u hijerarhiji dođe službenik nesposoban da svoj posao obavlja

Državni i nedržavni akteri

- Vodoravna dimenzija javnih politika - Odnos države i nedržavnih aktera i procesu razvoja javnih politika
- Uloga organizovanih snaga/interesa u procesu kreiranja javnih politika
 - Pluralizam
 - Elitizam
 - Korporativizam
- Odnos državnih i nedržavnih aktera: 4K:
 - Kooperacija,
 - Komplementarnost,
 - Kooptiranje i
 - Konfrontacija

Ciljne grupe

- Često su ciljne grupe nekih javnih politika vrlo važni akteri tih politika
 - Politika prema mladima, starima, invalidima
- Utiču na policy dizajn – na oblikovanje ciljeva i instrumenata javnih politika
- Razlikuju se prema moći kojom raspolažu
 - Izvor moći ciljnih grupa: članovi kao birači, bogatstvo (resursi, znanje informacije...), sposobnost mobilizacije (organizacija javnih skupova...)
- O svakoj ciljnoj grupi postoje određeni socijalni konstrukti
- Privilegovane, zavisničke, takmičarske i devijantne grupe
 - Javne politike se najčešće kreiraju za privilegovane grupe – njihovi problemi se shvataju kao važni društveni problemi, pa je interes političke elite da se to rješava djelovanjem vlasti